

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Кафедра журналістики

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня бакалавра**

**РОЛЬ ЗМІ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ У ПЕРІОД
ВОЄННОГО СТАНУ**

Виконала: студентка IV курсу, групи 448з,
спеціальності 061 «Журналістика»

Грабчук Марія Олександрівна

Керівник: старший викладач

Шкірчак Сергій Іванович

Рецензент: канд. філол. наук, доцент

Лебединцева Наталія Михайлівна

Миколаїв – 2023

ЗМІСТ:

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДІЯЛЬНІСТЬ ЗМІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА НА СУСПІЛЬНУ ДУМКУ	
1.1 Дослідження ролі ЗМІ під час воєнного стану: зв'язок між мас-медіа та суспільною думкою.....	6
1.2 Формування суспільної думки ЗМІ (принципи, методи та функції).....	11
1.3 Вплив мас-медіа на громадську думку під час воєнного конфлікту, які теми висвітлюються і як вони впливають на аудиторію.....	18
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ МАС-МЕДІА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	
2.1 Аналіз засобів масової інформації під час воєнного стану.....	25
2.2 Написання статті на обрану тему	39
Висновки до розділу 2.....	41
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	45
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Воєнний конфлікт в Україні вплинув не лише на територіальну цілісність країни, а й, в першу чергу, на інформаційну обізнаність суспільства. Виникло багато проблем, нововведень, із якими раніше не зіштовхувались засоби масової інформації.

Зараз ЗМІ намагаються акумулюватися в такий важкий період, йдуть на великий ризик, аби виконати свою основну місію в цей час – представити тільки достовірну інформацію, аби сформувати у суспільства патріотично налаштовану позицію. Тісно співпрацюючи із політичним режимом країни, мас-медіа створюють невразливість та незламність суспільної думки, «інформаційного щита», який би відгородив би від злих намірів ворога та налаштував вірити у світле майбутнє та йти до перемоги. Цими аспектами зумовлена **актуальність** обраної теми.

Мета і завдання дослідження.

Метою роботи є визначення особливостей діяльності засобів масової інформації під час воєнного конфлікту та їх вплив на громадську думку.

Відповідно до мети були представлені такі **завдання**:

- спираючись на праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, визначити основні напрямки зв'язку між мас-медіа та громадською думкою під час політичних криз;
- з'ясувати роль засобів масової інформації під час війни;
- розглянути процес впливу воєнного стану на діяльність засобів масової інформації в цілому;
- окреслити принципи формування суспільної думки;
- проаналізувати декілька онлайн-видань, а саме чи відповідає зміст новин, повідомлень морально-етичним принципам, яких повинен дотримуватись журналіст у своїй роботі;

- розглянути теми, які висвітлюють мас-медіа під час воєнного стану на предмет актуальності, оцінити наскільки точно та зрозуміло виклали ЗМІ матеріал,
- перевірити факти, які мас-медіа використовували в публікаціях, переконатися наскільки матеріали засобів масової інформації є доступними для суспільства та в яких джерелах можна ознайомитися із опублікованою інформацією (соціальні мережі, месенджери, офіційні сайти медіа-видань чи друковані видання).

Об'єктом дослідження є діяльність засобів масової інформації під час воєнного стану.

Предметом дослідження є роль засобів масової інформації у формуванні суспільної думки у період воєнного стану.

Методи дослідження : теоретичні методи: опрацювання наукової літератури, аналіз отриманої інформації; практичні: аналіз онлайн-видань, а саме чи відповідають публікації морально-етичним принципам, яких повинні дотримуватися, дослідження обраної теми шляхом написання статті.

Наукова новизна одержаних результатів. В межах студентського дослідження обґрунтована важливість діяльності засобів масової інформації під час воєнного стану та їх вплив на громадську думку, систематизовані основні правила, за якими ЗМІ повинні працювати під час воєнного конфлікту, узагальнені принципи формування суспільної думки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в необхідності обговорення діяльності засобів масової інформації під час воєнного стану та завдяки яким методам та принципам вони впливають на суспільну думку. Аналіз медіа-видань може бути корисним для студентів під час підготовки до курсів із «Журналістського фаху», «Теорії та історії журналістики» тощо.

Теоретичне значення дослідження: проаналізовано роль засобів масової інформації під час воєнного стану, розглянуто процес впливу воєнного стану на діяльність мас-медіа в цілому, вивчено принципи формування суспільної думки, проаналізовано декілька ЗМІ, а саме чи відповідає зміст новин, повідомлень

морально-етичним принципам, яких повинен дотримуватись журналіст у своїй роботі.

Апробація результатів дослідження. Стаття, що була створена в рамках проекту була опублікована на офіційному сайті Чорноморського національного університету імені Петра Могили <https://chmnu.edu.ua/studenti-chnu-imeni-petra-mogili-na-varti-suspilstva-zmi-palivo-u-politichnij-mashini-svitu/>

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновків, списку використаної літератури (48 позицій) та додатків (8 штук). Загальний обсяг роботи – 58 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗМІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА НА СУСПІЛЬНУ ДУМКУ

1.1. Дослідження ролі ЗМІ під час воєнного стану: зв'язок між мас-медіа та суспільною думкою

Діяльність засобів масової інформації має стратегічне значення для країни під час воєнного стану. Основна роль журналістів в такий скрутний для країни період надавати громадянам актуальну та достовірну інформацію, що формує суспільну думку. Що ж таке суспільна думка?

Суспільна думка – це судження певної групи людей, стосовно суспільно значущих явищ, подій, ситуацій, тощо. Письменник, редактор журналу «The Atlantic Monthly» Джеймс Рассел Лоуел вважав, що «коли на суспільну думку тиснуть, це схоже на атмосферний тиск. Цього можна не помітити, проте на кожен квадратний сантиметр Вашого тіла припадає декілька кілограмів тиску» [1, с. 26]. Тобто, судячи із його слів, ми розуміємо, що суспільна думка завжди існувала і буде існувати, і вона постійно змінюється.

На сьогоднішній момент практично всю інформацію політичного характеру суспільство дізнається саме із ЗМІ. Згідно результатів дослідження дослідницької групи «Gradus Research», які проводили серед населення України віком від 18 років у січні 2023 року, частота споживання новинного контенту, в порівнянні із минулими роками змінилася: наприклад, найбільш популярними джерелами інформації стали месенджери – 65%, на другому місці соціальні мережі – 61% [2]. Інформаційні інтернет-ресурси та національні ТБ-канали відійшли на другий план.

Я вважаю, що це опитування показало, що через динамічний та непостійний спосіб життя суспільство на сьогоднішній момент в якості джерела інформації відає перевагу саме соціальним мережам та месенджером, оскільки

весь матеріал в них публікується стисло, чітко, без зайвого і людям не треба втрачати багато часу аби передивитися якусь певну новину як це буває по телебаченню. Такий варіант використання засобів масової інформації спрощує життя суспільства.

Мас-медіа формують вчинки групи людей. Вони здійснюють свою політичну роль у житті суспільства шляхом обговорення, підтримки та критики політичного режиму країни(наприклад, розгляд певних проектів, законів).

На сьогоднішній момент, в силу воєнного стану, значення журналістської роботи набуває іншого сенсу. Якщо, наприклад, декілька років тому суспільство немало тої довіри до ЗМІ, то зараз люди розуміють, що де як не в засобах масової інформації треба шукати достовірної інформації. Роль ЗМІ в даний момент дуже важлива, оскільки їх задача не просто проінформувати аудиторію стосовно кількості вибухів в країні та ситуації в цілому, а сформувати загальну думку єдності та непорушності країни та найголовніше – духу суспільства. Саме ця згуртованість людських ідей, думок, позицій дасть можливість йти до кінця, до перемоги. ЗМІ формують нашу ідеологію, бачення сьогоднішніх реалій суспільством.

В роботі журналіста інформація – це зброя, і тому від того як її робітник мас-медіа опублікує, проаналізує буде залежати остаточна думка, бачення людини сьогоднішніх реалій. На даний момент відомо багато випадків порушення певних норм роботи журналістів і тому владою України запроваджено низку правил, певних обмежень за якими повинні працювати ЗМІ під час воєнного стану: мова йде саме про розголошення інформації про сили і засоби оборони країни.

Згідно з Наказу головнокомандувача Збройних сил України від 03.03.2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» [3] визначені перелік інформації, яка обмежується до оприлюднення, а саме:

- 1) найменування військових частин та інших військових об'єктів;
- 2) кількість озброєння та бойової техніки;
- 3) зображення та позначки, які могли б ідентифікувати об'єкти;
- 4) інформацію про збір розвідувальних даних;
- 5) інформацію про переміщення військ(дані про місце, кількість, маршрути); інформацію про відкладені та скасовані операції;
- 6) дані про зниклий літак або судно, які плануються;
- 7) інформацію про систему охорони та оборони військових об'єктів та засобів захисту особового складу, озброєння, військової техніки;
- 8) інформація про військові частини та їх методи, тактику їхніх дій.

Журналістам варто бути дуже обережними під час розголошення певної інформації під час війни, оскільки цей матеріал може дати погані наслідки для країни, а саме ворог може відслідкувати певні цілі, військові та цивільні об'єкти та знищувати їх.

Також, працюючи під час воєнного стану, журналістам слід в своїх матеріалах використовувати тільки офіційні джерела інформації, наприклад дані з місцевих органів влади, Генштабу України. Якщо працівник мас-медіа працює самотужки всю інформацію варто узгоджувати із місцевими адміністраціями, СБУ, ДСНС, органами місцевого самоврядування.

Як я вже наголошувала, діяльність мас-медіа має важливе значення під час воєнного конфлікту. І важливу роль в цьому грає інформаційна стратегія.

Інформаційна стратегія – це процес планування, використання та управління інформацією. Саме завдяки інформаційній стратегії формується остаточне бачення воєнного конфлікту суспільством.

Інформаційна стратегія створюється державою як план дій, якими повинні дотримуватися представники засобів масової інформації при висвітленні питань війни.

Член британського Міжнародного об'єднання з організації знань (International Society of Knowledge Organization), експерт в області інформаційних технологій Елізабет Орна виділила [4] декілька функцій

інформаційної стратегії для успішної реалізації інформаційної політики країни під час воєнного конфлікту:

- 1) В першу чергу, засоби масової інформації повинні діяти оперативно. Мас-медіа повинні діяти швидше, публікувати матеріал скоріше, ніж конкурент.
- 2) Інтенсивність. Інформація, в новинних стрічках ЗМІ, пов'язана із війною повинна оновлюватися швидше, ніж новини ворога.
- 3) Доступність матеріалу. Інформація, що стосується воєнного конфлікту повинна бути в доступі і зрозуміло написаною, щоб про конфлікт могли дізнатися навіть ті, хто про нього не чув.
- 4) Деталізація. Для правдоподібності краще згадувати найменші деталі ситуації.

Найчастіше, аби підвищити довіру до політичного режиму та загартувати дух суспільства під час воєнного конфлікту засоби масової інформації вдаються до таких принципів:

- 1) публікують багато матеріалів, які демонструють воєнну перевагу країни над противником.
- 2) в своїх матеріалах журналісти наголошують на використанні державою найкращих воєнних технологій на полі бою.
- 3) зменшують кількість власних втрат.
- 4) акцентується увага на фінансових, воєнних проблемах противника, в багатьох випадках ці збитки можуть перераховуватись у збільшеній кількості, аби дискредитувати ворога.

Питання ролі засобів масової інформації під час війни вивчається протягом багатьох років. Мас-медіа повинні зробити все, аби сформувати толерантність, взаємодію у суспільстві, знизити рівень напруги, поширювати все більше інформації про національну приналежність суспільства, духовні цінності.

Важливо, щоб ЗМІ, як джерело інформації, не сприяла продовженню або затягуванню воєнного конфлікту, а працювала над зменшенням фейкового матеріалу, оскільки саме на представниках мас-медіа лежить велика

відповідальність не просто інформувати аудиторію, а й мати аргументи та вміння обґрунтувати свій матеріал.

На сьогоднішній день під час роботи із суспільством, журналісти, в першу чергу, продумують питання подачі матеріалу. В його основу може входити організація проведення певних дискусій, обговорень суті конфлікту і мір його урегулювання. Також можуть застосовуватися способи порівняння думок експертів з цього приводу, аналіз нагальної ситуації та прогнозування позитивних та негативних наслідків конфлікту.

Під час висвітлення воєнного конфлікту засоби масової інформації можуть застосувати декілька підходів:

- 1) Натуралістична концепція. Суть її в тому, що висвітлення питання війни повинно бути неупередженим, об'єктивним.
- 2) Кон'юктурна концепція. Публікація будь-якого матеріалу, пов'язаного із війною повинна залежати від політичної ситуації в країні та на політичній арені.
- 3) Аналітична концепція. Це означає, що журналісти повинні ретельно із залученням аналітичного підходу дослідити процес протікання воєнного конфлікту. Засоби масової інформації можуть висловлювати свої думки, позицію стосовно конфлікту, проте не зі сторони, а ,бажаючи мирному урегулюванню цієї ситуації.

Серед позитивних функцій ЗМІ в урегулювання воєнних конфліктів можна виділити :

- 1) можливість проведення діалогу між конфліктуючими сторонами ;
- 2) інформування суспільства стосовно стану конфлікту, причин його розвитку ;
- 3) публікація позитивних результатів мирних переговорів між конфліктуючими сторонами.
- 4) сприяти виконанню національних і міжнародних норм, що стосуються прав людини, ведення війни.

- 5) звертати увагу міжнародних організацій стосовно конфлікту і способів його урегулювання.

Серед негативних функцій :

- 1) зменшення об'єму комунікації між сторонами конфлікту.
- 2) публікація певного матеріалу, який буде посилювати рівень страху та недовіри населення по відношенню до ворога, що призведе до небажання урегулювання конфлікту.
- 3) виправдання агресії по відношенню до ворога.
- 4) збільшена кількість опублікованого матеріалу, який містить в собі дезінформацію ;
- 5) закріпити образ ворога в очах суспільства.

Хочу наголосити, що засоби масової інформації під час висвітлення будь-якого воєнного конфлікту повинні формувати у населення країни необхідний у наш час рівень культури , а саме культури діалогу, мирних домовленостей. Саме в цьому буде основна роль і головне призначення мас-медіа під час висвітлення воєнного конфлікту.

1.2. Формування суспільної думки ЗМІ (принципи, методи та функції)

В першій частині розділу я наголосила на важливості ЗМІ як джерела достовірної інформації під час воєнного стану та яке значення вони мають у формуванні суспільної думку. В цій частині я б хотіла проаналізувати особливості формування суспільної думки ЗМІ.

Як я вже казала, мас-медіа грають велику роль у житті людини та формуванні її думок стосовно воєнного конфлікту. Проте зараз засоби масової інформації не просто інформують свою аудиторію стосовно певних ситуацій, а використовують багато методів як можливість нав'язування нових цінностей, принципів життя. Це роблять аби вплинути на остаточну громадську думку.

Управління процесом суспільної думки складається із декількох методів, які можуть вплинути на суспільну думку та певних особливостей (наприклад, яким чином утворюється суспільна думка, завдяки чому вона формується, які етапи проходить в якості становлення).

В практиці дослідження формування суспільної думки відомо декілька методів завдяки яким відбувається цей процес [5]:

Перший метод називається «навіювання». Суть цього методу полягає в тому, що об'єкт навіювання без супротиву чи осмислення сприймає певну інформацію. Часто успіх від цього методу залежить від ступеня довіри саме до суб'єкта навіювання.

Під час другого методу в якості зброї використовують емоційний фактор. Це метод «зараження». Найчастіше задля ефективності цього методу можуть застосувати приклад із особистого життя (наприклад, сім'ї, певної знайомої і авторитетної людини) аби аудиторія мала більше довіри до них.

Третій метод – «наслідування». Мається на увазі наслідувати, брати приклад з когось. На думку експертів в області соціології саме цей метод вважається одним з основних і важливих у формуванні та становленні поведінки, світогляду людини. Метод «наслідування» можна переплутати з методом «зараження», проте у останнього за основу бореться саме емоційний стан людини (його можуть використовувати під час наприклад, паніки великої кількості людей).

Метод переконання. Один із головних методів, які впливають на думку людини. Він виникає під впливом певних особистих факторів саме відношення людини до соціуму, її ролі в ньому. Проте цей метод залежить від сенсу тої інформації, яка пропонується людині.

Якщо розглядати процес формування суспільної думки саме завдяки засобам масової інформації, то варто згадати думку відомого американського письменника, журналіста Уолтера Ліппмана, який вважав «суспільну думку продуктом цілеспрямованого інформаційного впливу» [6]. Тобто загальна суспільна думка буде завжди залежати від певних зовнішніх факторів, і в даному

випадку від ЗМІ. В якості кінцевого пункту аналізу суспільної думки він використав поняття «стереотип». Але журналіст мав на увазі заздалегідь прийняте розуміння життя його певних процесів; не беручи до уваги особистий досвід.

На сьогоднішній момент дослідники замість стереотипу беруть до уваги поняття іміджу. Я вважаю, що ці поняття різні. Основна задача стереотипу – зробити, створити універсальне бачення явища чи поняття. Це поняття має більш абстрактну основу. Імідж в свою чергу, конкретний, чіткий, індивідуальний образ певного поняття.

Та метод установки. В цьому методі мається на увазі готовність аудиторії певним чином реагувати на інформацію, виконувати певні дії. Цей метод часто називають метод соціальної установки.

Найчастіше установка формується завдяки різним факторам, наприклад особистий досвід та культура поведінки. В 1942 році М. Сміт розробив структуру установки [7].

До її складу входять:

- 1) когнітивний компонент;
- 2) емоційний компонент;
- 3) поведінковий компонент.

Із цих компонентів можна зробити висновок, що установка грає регулюючу функцію. Тобто, ЗМІ, використовуючи соціальні цінності та поняття робить наше життя більш стереотипним.

За словами А. Моля: «Вони фактично контролюють всю нашу культуру, пропускаючи її через свої фільтри, виділяють окремі елементи із загальної маси культурних явищ і надають їм особливу вагу, підвищують цінність однієї ідеї, знецінюють іншу, поляризують, таким чином, усі поля культури. Те, що не потрапило в канали масової комунікації, в наш час майже не впливає в розвитку суспільства» [8]. На підставі цього можна зробити висновок, що сучасна людина найчастіше не може ухилитися від впливу ЗМІ.

Як ми бачимо, роль засобів масової інформації у суспільстві очевидна. Вся інформація, яка надходить до ЗМІ підлягає аналізу, систематизації, цензурі та в кінцевому варіанті впливає на загальну суспільну думку. Як я вже казала, сьогодні існує величезна кількість способів, методів впливу ЗМІ на свідомість суспільства. Це і вищезазначені методи установки, навіювання, переконання. Проте є ще один важливий метод, про який я ще не сказала. Його найчастіше використовують працівники мас-медіа на своїй практиці. І це метод маніпуляції.

За допомогою маніпуляції тільки в історії телебачення вдавалося зробити приголомшливих результатів. На сьогодні відомо дуже багато засобів маніпуляції, якими дуже успішно користуються ЗМІ [9]. Серед них:

Принцип першочерговості. Використовуючи цей принцип, він впливає на свідомість аудиторії з психологічної точки зору. Коли ми чуємо певну інформацію наш мозок здатний сприймати, більше довіряти саме тій новині, яку чує першою.

Дуже часто ,на мою думку, використовують принцип, який називається «очевидці» події. Бореться за основу будь-яка ситуація та знаходяться ніби свідки якоїсь події, які зі всією щирістю починають казати відому маніпуляторами брехню аби ввести глядача в оману, не дати йому можливості розібратися в ситуації. На жаль, більшість людей вірить подібній брехні, оскільки вважають, що це такі ж прості люди «з народу», як і ми, вони не можуть брехати, вони ж не політики. Хоча на цьому і робиться акцент.

Використання «лідерів думок». За основу беруться думки авторитетних людей та їх бачення певних актуальних питань. Наприклад, нещодавно, коли пандемія COVID-19 була в заголовках кожних газет та журналів, можна було знайти новину «Дженніфер Еністон вакцинувалась від коронавірусу, і радить кожному це зробити заради здорового майбутнього» [10]. Або «Дженніфер Еністон не буде спілкуватися зі своїми друзями, які не пройшли повний курс вакцинації» [11]. Ці фрази звучать переконливо на думку ЗМІ. Тобто є вірогідність, що таку непросту, відому особистість як Дженніфер Еністон послухає простий народ та зробить щеплення. Проте, звичайно, саму

проблему(захист свого організму від COVID-19) це не вирішить, оскільки кожен процес вакцинації «переносить» по-своєму. Можливо, сама акторка його пройшла безболісно, а в інших людей проявились більш тяжкі симптоми.

Принцип «емоційної зарядженості». Суть принципу в тому, що певну інформацію «заряджають» якоюсь емоцією і поширюють в суспільстві. І відбувається масове зарядження людей цією емоцією. Емоційна реакція від ситуації може стати вищою ніж раціональне мислення. Можу сказати, що це один із найстрашніших принципів маніпуляції, тому що із людей свідомо роблять несамостійне, дурне стадо, яке не повинно мислити і яким краще маніпулювати. Найстрашніше в будь-якій ситуації втрачати здоровий глузд і піддаватися емоціями. Регулярне емоційне маніпулювання суспільства може призвести до катастрофічних наслідків (війн, революцій).

Однобічність висвітлення події. В цьому випадку надається можливість висловлювати свою думку, висвітлювати певні події лише одній стороні. Тобто відбувається прихована маніпуляція, нав'язування конкретних стандартів, бачення ситуації.

Штучне прорахування ситуації. Розуміючи, що не весь матеріал буде цікавий аудиторії, засоби масової інформації починають прораховувати, шукати ті теми, які будуть дійсно цікаві людям. Знайшовши їх, вони починають використовувати методи маніпуляції задля впливу на громадську свідомість.

Як ми бачимо, маніпуляція має величезний вплив на життя людини. В результаті впливу ЗМІ на наші думки, ми формуємо певне відношення до будь-яких понять в житті. Мені б хотілося зупинитися на декількох функціях суспільної думки, а саме на їх здатності впливати на діяльність сфер життя в цілому.

Існує три функції суспільної думки, а саме експресивна, консультативна та директивна [12].

Експресивну функцію вважають однією із найважливіших та рушійних складових в життєдіяльності суспільства. Ця суспільна думка має дуже сильну владу та проявляється коли суспільство має певну серйозну позицію до

загальноприйнятих проблем. Ця думка вважається основною та авторитетною у прийнятті радикальних рішень, навіть тих, які стосуються державного устрою (наприклад, завдяки єдності та певної незрушної позиції загальна суспільна думка та відповідна діяльність може призвести в подальшому до державної революції, перевороту).

За допомогою консультативної функції відбувається обмін думками, поглядами на різну тематику (політичного, економічного чи культурного характеру). При цьому ця функція працює коли влада країни зацікавлена в суспільній думці. У цьому випадку держава та ЗМІ тісно співпрацюють один із одним і основна задача мас-медіа розголошувати, популяризувати інформацію саме на нагальну тему, і цим самим стати авторитетним, довіреним джерелом поширених новин.

Та директивна функція. Суть цієї функції полягає в тому, що будь-яка думка суспільства виноситься на загальне обговорення. Наприклад, коли людина голосує на виборах саме за конкретного кандидата, цим самим виявляє довіру до нього, його політичних поглядів. Я вважаю, що на суспільну думку в першу чергу впливає суспільне життя, адже саме воно дає досвід від якоїсь певної ситуації, переосмислення зробленого і саме суспільство направляє діяльність певних соціальних сфер у правильному напрямку, в цьому випадку діяльність ЗМІ.

Суспільна думка може формуватися в силу різних факторів, це може бути ідеологія, певна своя життєва позиція, пропаганда якихось понять, принципів, рівень освіти людини. Проте у будь-якому випадку суспільство не може бути ізольоване від інформації, аби відволікти людей від однієї проблеми засоби масової інформації можуть застосувати багато прийомів, замість однієї ситуації публікується нова ситуація. Цей прийом застосовується аби знизити зацікавленість людини до однієї проблеми і заохотити до аналізу іншої.

На сьогоднішній день існує багато методів подачі інформації аби засоби масової інформації могли контролювати в подальшому реакцію суспільства на матеріал [13]. Хочу на них наголосити.

Метод дроблення. Застосовуючи цей метод, інформація подається частково, «по порціям», аби читач не зміг скористуватися нею більш ефективно.

Метод термінової подачі інформації використовують коли у аудиторії треба сформуванати ефект миттєвого реагування на ситуацію. При цьому це може відволікти від дійсно важливого питання. Наприклад, зараз на території України триває військовий стан, як ми можемо побачити всі новини в месенджерах, соціальних мережах відповідного контенту(кількість вибухів, поранених). І саме в цей важкий для країни період починають публікувати інформацію про Євробачення та всі нюанси про конкурс. Я вважаю, що в даний час це не актуально, це дійсно відволікає від ситуації в країні та навіть провокує. Я розумію, що музика у військові часи грала велику роль, саме вона згуртована людей, вселяла в їх душі віру та бажання йти до перемоги. Проте найголовніше це робити всередині країни, згуртовувати саме українців, а Євробачення це в першу чергу європейський конкурс, це бізнес, де найголовніше комерція. Дуже багато коштів треба заплатити аби представити країну на цьому конкурсі. Я вважаю, що в Україні дуже скрутний час і тому гроші краще витратити на волонтерство, допомогу одне одному, ніж на цей конкурс).

Хочу сказати, що на сьогоднішній момент засоби масової інформації вважаються одними із найпопулярніших та найвпливовіших інструментів формування суспільної думки. Нова інформація, яку бачить аудиторія з телебачення, газет або соціальних мереж корегує наше уявлення про життя. Протягом багатьох років було створено чимало методів та способів впливу ЗМІ на громадську думку.

Розуміння методів роботи засобів масової інформації із аудиторією, а також ролі мас-медіа у формуванні суспільної думки необхідно ,в першу чергу, суспільству, оскільки в наш час дуже важливо вміти відрізнати правдиву інформацію від фейкової , щоб не бути ошуканим.

1.3. Вплив мас-медіа на громадську думку під час воєнного стану, які теми висвітлюються і як вони впливають на аудиторію

Засоби масової інформації останнім часом сильно впливають на суспільство, а саме на його інформаційно-психологічний стан під час війни. Зараз мас-медіа весь час приділяють увагу висвітленню особливостей воєнного конфлікту. Це дуже складне суспільно-політичне питання, а тому потребує великої уваги та концентрації, оскільки саме завдяки представникам «четвертої влади» конфлікт може зайти у глухий кут або легко вирішитися.

Іноді війна, яка ведеться на сторінках преси має більше значення, ніж війна на фронті. Засоби масової інформації можуть негативно впливати на суспільство, адже вони можуть збільшувати або зменшувати рівень напруги, надавати велику кількість дезінформації, чим маніпулюють аудиторію.

На думку багатьох експертів, дослідників цього питання [14], зараз без ЗМІ неможливо організувати будь-який конфлікт. Засоби масової інформації вже давно є частиною будь-якого конфлікту.

Вміла робота засобів масової інформації під час війни – запорука успіху країни. Під час планування будь-яких воєнно-політичних дій на полі бою держава, в першу чергу, активізує діяльність преси, а цим самим і суспільної думки.

Протягом року головними темами у стрічці новин засобів масової інформації є теми, пов'язані з війною. На сьогоднішній момент мас-медіа досліджують та аналізують такі питання: воєнний конфлікт, соціальні наслідки війни, волонтерство, політика, економіка, кримінал. Проте основними темами обговорення залишаються війна, соціальна тематика та кримінал.

Дуже важливо зараз обговорювати соціальні теми (втрати українського народу під час воєнного конфлікту), оскільки не мовчання та обговорення цього питання на високому рівні може спонукати до його вирішення.

Серед соціальних тем найактуальнішими вважаються публікації про новий навчальний рік, зростання вартості харчування, особливості життя внутрішнього переселених осіб.

Тема війни в українських медіа ресурсах висвітлюються на високому рівні, адже в багатьох випадках інформація подається різностороннього характеру: як про кількість загиблих чи поранених в результаті конфлікту, так і про наслідки війни, перспективи урегулювання конфлікту.

Публікації, пов'язані із кримінальною тематикою, як і в мирні часи, дуже цікавили читачів, тому і зараз вони користуються популярністю, особливо проблема незаконного перетину кордону чоловіків призовного віку.

Як я вже говорила, мас-медіа дуже сильно впливають на життя суспільства під час воєнного стану. Варто згадати один випадок із історії, а саме як засоби масової інформації вплинули на політичний стан країни, на життя громадян, і який був результат цього. Геноцид в Руанді, мабуть, увійшов в історію як один з найстрашніших злочинів геноциду. Мільйони вбитих, скалічених людей, зруйновані будинки, життя. Наслідки катастрофічні. І найжахливіше, що цьому злочину сприяли тодішній політичний режим країни, і ЗМІ в тому числі [15].

В силу ослаблення правління діючого президента країни, влада почала втрачати контроль над місцевими ЗМІ. Почали створюватися нові мас-медіа, і виражати невдоволення тодішнім політичним режимом. В країні відбувалися масові провокації та через посилення міжобщинного напруження (поселення тутсі та хуту) засоби масової інформації стали поширювати неправдиву інформацію про тутсі, використовуючи мову ворожнечі.

Одним із яскравих показників сприянню наростання та загострення конфлікту між двома общинами стало створення в країні журналу «Кангура». Його засновником та головним редактором був саме представник влади, учасник партії Коаліції захисту республіки Хасан Нгезе. У фінансуванні та поширенні матеріалу із журналу приймали участь воєнна розвідка країни та представники правлячої партії. Тобто, саме влада сприяла і створенню, і розвитку цього журналу як одного із способів впливу на громадську думку та свідомість

суспільства. Більше того, «Кангура» мав стати авторитетним джерелом інформації та зробити революцію в житті людей та країни (а саме, використовуючи мову ворожнечі, знищити одну общину, змусити ці дві общини зненавидіти одне одного) [16]. Чого вартий тільки випуск цього журналу за листопад 1991 року: назва номеру «Тутсі – боже плем'я» та фрази з боку «Якою зброєю ми повинні скористуватися аби назавжди знищити тараканів?». Біля тексту був зображений мачете (див. Додаток А).

Тобто, як ми бачимо, засоби масової інформації сприяли загостренню конфлікту між двома общинами.

Також слід наголосити на ще один приклад розпалюванні ненависті тутсі до хуту представниками мас-медіа. В грудні 1990 року «Кангура» опублікувала матеріал, під назвою «10 заповідей хуту», основне значення якої недопустимість расового змішування двох общин.

Хочу відмітити декількох фразах із цієї заповіді: «Кожен хуту повинен знати, що тутсі ким би вона не була є найманкою свого роду тутсі. Ключові посади – політичні, економічні повинні займати хуту. Отримувати будь-яку освіту (середню, вищу) повинні тільки хуту» [16]. Я вважаю, що відбувається неприхована масова дискримінація однієї общини, а це забороняється Конвенцією про захист прав людини.

Засоби масової інформації намагаються цими заповідями переконати хуту сприймати тутсі як ворогів, а не своїх співвітчизників.

Якщо проаналізувати весь матеріал, який був написаний у «Кангурі», то основна його задача була дискримінація представників однієї общини, захист, самооборона хуту від тутсі, об'єднання однієї общини проти іншої та боротьба з тими, хто не хоче йти на фронт. Тобто спільними зусиллями влада та ЗМІ створили дуже сильну систему контролю та маніпуляції суспільної думки. Читаючи інформацію із цього журналу, люди були впевнені, що тутсі готують геноцид проти хуту із фатальними наслідками.

Як ми можемо переконатися, «Кангура» ввійшов в історію, як «кривавий» журнал, який всі свої зусилля направляв на дискримінацію однієї общини проти

іншої, критикував діяльність політичного режиму країни та мав статус провокатора, ідейного дітища політики та ЗМІ.

Проте не тільки цей журнал впливав на громадську думку. Більше того, не кожен читає періодику хоча б раз на день, тому як такого впливу він міг і не завдати. А от, наприклад, радіо могло. Хочемо ми цього, або не хочемо це джерело інформації ми чуємо усюди: на вулиці, в авто -- будь-де! Як і мешканці Руанди чули...

У 1993 році створили радіо під назвою «Вільне телерадіо. Тисяча пагорбів». Воно було створено за ініціативи політиків, аби країна могла вільно і без перешкод транслювати свої думки, погляди суспільству.

Радіо швидко стало популярним серед людей, оскільки мало новий, свій власний стиль: політичні новини показували на рівні із популярною музикою, що дуже сподобалося мешканцям, адже інформація сприймалася дуже легко, невимушено. Тобто, із одною задачею, а саме отримати довіру суспільства, радіо впоралися.

Проте згодом «Тисяча пагорбів» змінив свою риторику: основною темою новин стала етнічна складова населення країни. А саме працівники радіостанції почали активно поширювати інформацію про те, що тутсі хочуть повернути до себе владу. Ця новина викликала резонанс серед людей, вони почали активно обговорювати це, не мовчати, що призвело у подальшому, до багатьох провокацій.

Працівники радіо стали транслюватися відому пісню естрадного співака Сімона Бікінді під назвою «Я ненавиджу хуту». Вона, на жаль, стала «гімном масових вбивств». Тобто, радіо вже слугувало не просто джерелом інформації, культурного розвитку, а засобом поширення провокаційних та пропагандистських тем. Деякі мешканці стверджували, що радіостанція публічно виказувала імена спільників ворожої общини, тим самим перетворюючи їх у «ворогів народу» та виділяючи як об'єкт переслідування владою. На жаль, тільки словами переслідування не обмежилось. Є декілька відомих випадків яким чином «Тисяча пагорбів» почали «боротися» із

представниками іншої общини: після радіопередачі, яка висміяла жінок-тутсі, які нібито вважали себе унікальними, одна із них загинула від попадання бомби в її дім. Як ми можемо зрозуміти, таких випадків неприхованого геноциду було немало [16].

«Тисяча пагорбів» за це навіть отримала особливий статус – «радіо, котре вбиває». Проте нічого не змінювалось. Неможливо було боротися із так званою радіостанцією та всіма передачами, які трансливалися на ній, оскільки всі боялися і розуміли, що ворог не радіо, а той, хто спонсорує, розвиває його, а це – влада. Доведеться йти проти тодішнього правлячого політичного режиму, але за супротив покарання одне – смерть.

Журнал «Кангура» та радіостанція «Тисяча холмів» брали безпосередню участь в розпалюванні ненависті однієї общини проти іншої. На жаль, це не обмежувалось простими словами. Переслідування людей, вбивства були результатом екстремістської діяльності цих засобів масової інформації. Тут я проаналізувала значення тільки двох джерел мас-медіа в геноциді Руанди. Хоча, насправді, їх відомо набагато більше.

За підрахунками дослідників [16] більш ніж двадцять газет в той час публікували інформацію саме сегрегаційного характеру, навіть головне радіо країни «Радіо Руанда» поступово почало від звичайних новин відходити до екстремістського та пропагандистського матеріалу. І найстрашніше, що все це спонсорувалося представниками тодішньої влади.

На думку експертів, із сорока двох газет більше одинадцяти були пов'язані із владою країни [16]. Саме цей факт показує, що геноцид в Руанді був не просто випадковою ситуацією, простого небажання сприймати одну общину, а добре спланованим планом зміни влади і найголовніше, розпалювання ненависті до представників різних общин в руандійському суспільстві.

На прикладі Руанди ми змогли побачити до чого може призвести тісна співпраця засобів масової інформації та політичного режиму країни. Знову хочу наголосити, що під час будь-якого воєнного, політичного конфлікту саме військові та журналісти тісно співпрацюють один одним, аби контролювати

«витік інформації», розголошувати потрібну інформацію із різних причин: підтримка бойового духу народу, дискредитації супротивника, ворога.

Хочеться, звичайно, вірити, що представники мас-медіа будуть дбати більше саме про підтримку населення, адже саме засоби масової інформації в період війни вважаються найвпливовішими та найавторитетнішими джерелами інформації. Це дуже важливо дбати саме про стан душі народу, адже можна почати війну, зруйнувати міста, села, а знищити ідеологію, віру у світле майбутнє та перемогу – ні! Проте, не завжди журналісти добросовісно працюють в період війни. Не такі страшні бомби та ракети, як слова та думки, сформульовані у ЗМІ, бо від них неможливо сховатися. Вони, як ми бачили на прикладі Руанди, можуть ще більше розпалюють вогню у цій ситуації. Хоча першочергова задача ЗМІ – не втратити статус, довіру суспільства до себе, не правильно висвітлюючи інформацію. Це велика відповідальність, адже від того як ти розкриєш суть проблеми буде залежати остаточна загальна думка суспільства.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи перший розділ варто наголосити на наступному. У першому розділі роботи я проаналізувала роль засобів масової інформації під час воєнного конфлікту, яке значення діяльність мас-медіа має для країни, яка перебуває у стані війни та яким чином формується суспільна думка, перелічила певні види інформації, які Згідно з Наказу головнокомандувача Збройних сил України від 03.03.2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» обмежуються до оприлюднення.

Також я наголосила на особливостях формування громадської думки, а саме акцентувала увагу на методах, які практикують засоби масової інформації,

як можливість нав'язування певних цінностей та принципів життя цим самим впливаючи на остаточно суспільну думку.

На прикладі діяльності регіональних ЗМІ Руанди я проаналізувала, яким чином засоби масової інформації можуть вплинути на суспільне і політичне життя в країні і який може бути результат цього. Окрім цього, я зазначила головні теми, які на сьогоднішній момент найчастіше обговорюються представниками засобів масової інформації.

Отже, засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні суспільної думки, бачення неупередженої картини подій, які відбуваються у важкий для країни період. Робота представників мас-медіа дуже важлива у воєнний час, оскільки саме журналісти розголошують багато правдивих фактів про воєнні злочини, які відбуваються на фронті, цим самим привертаючи увагу міжнародної спільноти до проблеми. Дуже важливо обговорювати на світовому рівні питання війни та шукати шляхи вирішення даного конфлікту.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ МАС-МЕДІА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

2.1. Аналіз засобів масової інформації під час воєнного стану

Якщо в першій частині роботи я намагалась проаналізувати теоретичні аспекти обраної теми (а саме роль мас-медіа у формуванні суспільної думки під час воєнного конфлікту, які методи вони використовують аби вплинути на життя суспільства), то в практичній частині я хочу дослідити шляхом аналізу медіа-ресурсів, зміст новинних повідомлень, оцінити наскільки точно та зрозуміло виклали ЗМІ матеріал, перевірити факти, які мас-медіа використовують в публікаціях.

У 2022 році в силу воєнного конфлікту відбулися зміни у використанні засобів масової інформації українцями. У суспільства виникла потреба постійно знаходитися в інформаційному потоці, аби відчувати безпеку.

Українці, які раніше уникали будь-яких новин, зараз почали їх відстежувати, найчастіше саме на воєнну тематику, аби бути в курсі всіх подій, які відбуваються в країні.

Якщо раніше респонденти під час пошуку інформації використовували небагато джерел інформації, від одного до трьох, то з початку війни ця кількість збільшилася, оскільки зараз суспільство не просто шукає більше новин, заради «ясності картини», а весь отриманий матеріал перевіряють на дезінформацію, аби не стати жертвою маніпуляції ЗМІ.

У перший день війни практично всі українські телеканали, які створювали та поширювали новинний контент, наприклад, «1+1», «ICTV», «UA:Перший» об'єдналися, аби створити медіаконтент про війну. Було створено телемарафон «Сильні разом», мета якого висвітлення і трансляція новин, які є актуальними на сьогоднішній момент. Багато медіагруп виступали за забезпечення якісними

новинами суспільства, відстоювання державницької позиції засобів масової інформації щодо конфлікту.

На початку війни основними темами обговорення, публікації ЗМІ були новини, пов'язані з початком воєнного конфлікту а саме інформація про кількість жертв з обох сторін, втрати військової техніки, волонтерська діяльність, організація евакуації мирного населення .

Вся інформація, пов'язана з війною була дуже швидко та оперативно представлена в багатьох засобах масової інформації, на телебаченні, в періодичних виданнях, соціальних мережах. Основний матеріал, який публікувався в друкованих джерелах мас-медіа був аналітичним, а саме розгорнута оцінка, бачення конфліктної ситуації або соціальних проблем в інтернет-виданнях та соціальних мережах, месенджерах обмежуються матеріалом інформаційного характеру.

Найчастіше ЗМІ використовують інформаційні жанри замітки, повідомлення, репортажі, оскільки читачам не вистачає часу або вони не мають можливості ознайомитись із великим текстом. Рідше використовуються аналітичні статті, огляди.

В цій частині роботи, я б хотіла проаналізувати роботу засобів масової інформації під час війни, висвітлення суспільно-важливих питань в такий скрутний для країни період, і для прикладу я візьму п'ять медіа-ресурсів, (а саме українських, регіональних та міжнародних), які серед українців користуються популярністю та надійністю. Це – «Українська правда» , «Факти», «NB» , «Преступности NET», «Financial Times». Мені б хотілося дослідити зміст новинних повідомлень, виявити наскільки справедливо мас-медіа публікують всю інформацію про воєнний стан, оцінити, наскільки точно та зрозуміло виклали ЗМІ матеріал, оцінити чи займають засоби масової інформації певну сторону в конфлікті ,чи використовують вони певні маніпулятивні прийоми аби контролювати суспільство та його реакцію сьогоdnішніх реалій.

«Українська правда» – українське інтернет-видання, яке публікує матеріали, пов'язані із політикою, економікою та соціальною складовою країни. Весь матеріал поширюється українською, англійською та російською мовами.

Якщо зайти на офіційний сайт цього медіа-ресурсу – <https://www.pravda.com.ua>, то можна побачити, що вся інформація новинно-інформаційного характеру, окрім новин, ми можемо побачити інтерв'ю та репортажі, які ведуться на актуальну тему, що може всебічно розкрити суть проблеми .

Починаючи із кінця лютого 2022 року, цей медіа-ресурс користується популярністю серед онлайн-видань, більшість українців віддають перевагу саме йому, оскільки вважають, що вся інформація є достовірною.

Я проаналізувала більшість матеріалів, які були опубліковані в «Українській правді» в період з березня 2022 року по квітень 2023 року. Багато інформації опубліковано на воєнну тематику. Інформація має новинний характер (а саме кількість випущених ракет, кількість постраждалих внаслідок вибухів, місце дислокації противника). Приклад новин: 4 березня 2022 року «З початку вторгнення окупанти поранили більше 840 дітей – Данілов» [17], 11 квітня 2022 року «Гумкоридорами вдалося врятувати більше 4 тисяч українців» [18], 20 травня 2022 року «В Харкові почали будувати житло для тих, хто його втратив» [19].

В силу продовження воєнного конфлікту, однією із актуальних тем для обговорення стала адаптація суспільства під час війни, а саме шляхи допомоги українцям в скрутний час. У мас-медіа журналісти почали публікувати матеріал на подібну тематику, наприклад, стаття, яка має назву «5 шляхів допомоги українцям у часи війни: інструкція для ваших друзів-іноземців» [20], опублікована 14 липня 2022 року (див. Додаток Б). Мета цієї публікації – привернути увагу до необхідності надання гуманітарної допомоги населенню, надати путівник суспільству, який може допомогти у пошуку благодійного фонду та навчити яким чином можна допомогти нужденним.

Я вважаю, що вся інформація в цій статті є об'єктивною та актуальною, оскільки містить багато достовірних фактів (перелік діючих благодійних організацій). В цій статті відсутня пропаганда чи маніпуляція. На мою думку, в цій публікації використовується метод наслідування як один із принципів формування суспільної думки, адже в цій статті наводяться декілька прикладів, яким чином можна допомагати українцям під час війни і саме ці приклади, людей та їх благодійної діяльності можуть підштовхнути читачів до аналогічного рішення.

Якщо на початку війни ЗМІ більше зосереджувалися на публікації інформації новинного характеру (про кількість вибухів та загиблих), згодом було актуально говорити про особливості життя та розвитку під час воєнного стану, гуманітарну допомогу, то зараз головним питанням постає процес відбудови країни та відновлення нормального життя населення. Стаття, під назвою «Зелене відновлення: на яких принципах буде базуватися відбудова України» [21], опублікована 14 вересня 2022 року має інформаційний характер, основна задача якої донести до читача інформацію щодо процесів відбудови країни та заходів щодо реалізації цього плану, вся інформація подана доступно та з урахуванням певних фактів.

Однією із ключових тем обговорення, на сьогоднішній день, я вважаю тему відновлення промислової складової країни, оскільки на сучасній промисловості стоїть економіка країни та її статус на світовій арені. В «Українській правді» опублікували матеріал під назвою «Відновити та модернізувати знищені заводи: якою може бути зелена промислова революція в Україні» [22]. Опублікована 15 грудня 2022 року. Ця стаття містить основну інформацію стосовно шляхів відновлення промислового потенціалу країни, завдяки співтовариству із ЄС (європейський зелений курс, основні цілі якого перехід до кліматично-нейтрального статусу у світі). Мета цієї публікації- надати суспільству достовірну інформацію стосовно промислової ситуації в країні та шляхів її відновлення. В цій статті використовується метод переконання, оскільки в якості проблеми наводиться ситуація та певні міри її вирішення, проте суспільство не

знає наскільки ефективними будуть міри її вирішення, і тому представники мас-медіа акцентують увагу читачів на безпрограшності та вигоді цього плану для довкілля, переконуючи суспільство в своїй правоті.

Минуло вже більше року як на території України триває воєнний стан. Якщо погортати будь-які ЗМІ, то можна побачити багато матеріалів, які ніби підсумовують всі збитки, злети та падіння, які були в минулому році. Матеріали в «Українській правді» не стали винятком. Стаття, яка має назву «Продукти, транспорт, житло: як за рік змінилась вартість життя в Україні та сусідніх державах» (див. Додаток В) опублікована 6 квітня 2023 року в черговий раз наголошує про економічні зміни, які відбулися в житті українців через війну, а саме як збільшилися витрати населення за рік і, в якості прикладу, скільки коштує життя в сусідніх країнах [23]. В публікації аналізується рівень життя в Україні та інших сусідніх державах, а саме рівень мінімальної заробітної плати, оренди житла, проїзд. Проте, на мою думку, це не зовсім доречно аналізувати рівень життя країни, в якій зараз йде війна з іншими процвітаючими державами. Це ніби реклама кращого життя в інших країнах та переконування людей їхати саме за кордон.

Можу сказати, що більшість матеріалів з «Української правди» об'єктивно висвітлюють та аналізують актуальні проблеми, пов'язані із війною. Матеріали цього онлайн-видання відповідають морально-етичним орієнтирам, яких повинен дотримуватись журналіст у своїй роботі. В публікаціях відсутня дезінформація, кожна стаття підкріплена вже існуючи фактами, також не побачила жодних жаргонізмів або будь-яких фраз, не пов'язаних із темою. Основна роль цього видання під час війни – неупереджено інформувати та аналізувати певні нагальні питання в країні та світі, і, я думаю, що з цим вони впоралися.

«**Факти**» – український медіа-ресурс, який публікує інформацію на різну тематику: від щоденних свіжих новин та економічних нарисів до аналізу спортивних та культурних подій. Весь матеріал поширюється двома мовами: українською та російською.

На сайті «Фактів» (<https://fakty.com.ua/ua>) весь матеріал подієвого характеру, адже медіа-ресурс містить повідомлення про все, що відбувається як в Україні, так і в світі, читач може обрати для себе будь-який формат інформації. Це можуть бути новини, статті, відео(випуск новин за певний період), лонгріди.

Я проаналізувала більшість матеріалів з «Фактів», з березня 2022 року по квітень 2023 року, і можу зробити висновок, що як і в багатьох засобах масової інформації основною темою публікацій залишається тема війни. З перших днів війни журналісти намагалися якомога швидше та ефективніше донести до суспільства достовірну інформацію стосовно ситуації в країні. На початку війни було створено інформаційний телемарафон «Єдині новини», мета якого поширення достовірної інформації стосовно воєнного конфлікту на Україні. До цього телемарафону долучилися найвідоміші та найвпливовіші українські телеканали, і ICTV в тому числі.

Протягом перших місяців війни основні новини були пов'язані із кількістю авіаударів, які були завдані по українським містам, ситуації на фронті та звернення президента України до суспільства стосовно ситуації в цілому (Оперативний випуск новин за 8.03.2022 року).

Також, крім новин, пов'язаних із воєнним конфліктом, журналісти намагалися тримати суспільство в курсі справи, висвітлюючи актуальні проблеми у світі. Новини: «Ердоган затвердив вступ Фінляндії до НАТО. У Гельсінкі чекають на членство за кілька тижнів» (1 квітня 2022 року) [24], «Адміністрація Байдена дозволила українським біженцям залишатися в США ще один рік» (14 березня 2023 року) [25].

Тема освіти стала однією із найважливіших тем обговорення, оскільки зараз серед підлітків поширюється тенденція небажання навчатися, пов'язана із відсутністю мотивації або несприйняттям сьогоденних реалій (депресією). Я вважаю, в такий важкий час дуже важливо продовжувати навчатися, знайти в собі сили для всебічного розвитку, аби у майбутньому мати достатній рівень знань для здобуття кар'єри та отримання кращої заробітної плати. Також завдяки зусиллям працівників мас-медіа створюються певні путівники, інструктаж до

дій стосовно підготовки дітей до навчання у воєнний період, а саме що треба мати у рюкзаку дитині, які будуть правила роботи шкіл офлайн, рекомендації батькам. (Ця інформація міститься у публікації «Навчання в умовах війни: як батькам підготувати дитину до 1 вересня», поширена 31 серпня 2022 року [26]).

Однією із обговорюваних тем залишається тема біженців, вимушеного життя українців за кордоном, адже велика кількість українців (більше 8 мільйонів) була змушена виїхати за кордон аби «перечекати та сховатися від бомб». «Факти» створили окремий розділ про біженців, і на прикладі життя українців у Польщі кожен раз інформують суспільство стосовно оновлених умов життя в країні: на сайті можна ознайомитися із оновленою, достовірною інформацією про тимчасовий захист у Польщі, наприклад, стаття, під назвою «Зарплата від 18 000 гривень: де можна працевлаштуватися у Польщі і що для цього потрібно» [27], опублікована 23 серпня 2022 року, містить основну інформацію стосовно особливостей працевлаштування в країні, ким можна працювати, аби отримувати хорошу заробітну платню. Публікація «Як надіслати посилку з Польщі до України – п'ять варіантів із цінами» від 28 листопада 2022 року [28] (див. Додаток Г), допоможе із ще однією нагальною проблемою на сьогоднішній момент, передачі посилки за кордон. Ця стаття може стати у нагоді під час вибору варіанту відправки посилки в Україну.

Більшість матеріалів з «Фактів» були присвячені темі спорту, а саме висвітленню спортивних здобутків наших співвітчизників, які не дивлячись на всі труднощі, що довелося пережити довели усьому світу і собі, в першу чергу, що українці сміливий та незламний народ, які буде йти до кінця. Наприклад, публікація, під назвою «Збірна України з тенісу достроково перемогла Японію у плей-оф Кубка Біллі Джин Кінг» [29], поширена 12 листопада 2022 року, в черговий раз доводить, що рівень тенісу в Україні стає все краще або стаття, під назвою «Особлива перемога: тенісистка Костюк присвятила дебютний титул Україні» (6 березня 2023 року) [30] є гідним прикладом незламності українських спортсменів перед будь-якими перешкодами.

Воєнний стан в країні все ще триває, тому в стрічці новин не вщухають матеріали, пов'язані із війною, наслідками чергового авіаудару, гуманітарною катастрофою, спричиненою воєнними діями. Можливо, деякі люди до цього ритму життя вже звикли, змирилися, проте більшість не можуть прийняти картину сьогодення, тому, актуальним стає обговорення та публікація матеріалу, пов'язаного із психологічним станом суспільства під час воєнного конфлікту, як не впадати у депресію та берегти своє ментальне здоров'я.

Стаття, яка має назву «Мріяти, планувати, приймати втрати: психолог про те, чому нас навчив рік війни» [31], опублікована 24 лютого 2023 року, цьому доказ. Вона побудована за принципом діалогу, читач отримає відповіді на нагальні питання, які можуть стати поштовхом до пізнання себе. Ця стаття, як і багато інших матеріалів із «Фактів» є досить актуальною для обговорення та аналізу, містить достовірну інформацію, яка, я вважаю, може стати в нагоді читачу.

Загалом, хочу сказати, що «Факти» є дуже популярним медіаресурсом серед українців, значна частина яких надає перевагу саме цьому засобу масової інформації, оскільки вся інформація є в доступі, весь матеріал вдало систематизований у вигляді відео (випуску новин) та багатьох різних форматів і він не поширює дезінформацію у суспільстві.

«Преступности НЕТ» – інформаційне онлайн-видання міста Миколаєва. Завдяки цьому засобу масової інформації читач може дізнатися інформацію різного характеру: як про головні події в місті та країні та сенсаційні новини світу. Весь матеріал публікується українською та російською мовами. З усіма новинами можна ознайомитися на офіційному сайті онлайн-видання (<https://news.pn/uk>), а також на офіційних сторінках «Преступности НЕТ» у Фейсбуці, Інстаграмі та Телеграмі. Зараз багато хто з українців читають всю інформацію у Телеграм, і тому, я б хотіла, проаналізувати публікації цього медіа-ресурсу, оприлюднені саме в месенджері (<https://t.me/newsnpn>).

Із самого початку війни «Преступности НЕТ» публікували найсвіжішу інформацію, стосовно конфлікту, намагалися тримати в курсі суспільство, яке як

ніколи потребувало роз'яснення ситуації в країні в цілому. Весь матеріал був спрямований на інформування суспільства стосовно ситуації в місті та області, а саме кількість вибухів та місце пошкоджень, адреси бомбосховищ, рекомендації щодо збирання «тривожної валізи», постійне звернення президента України стосовно ситуації в країні, наприклад, «Очевидці повідомляють, про пошкодження миколаївських залізничного вокзалу. В результаті вибухової хвилі вибито сім шибок» (24 лютого 2022 року) [32], «Що таке «тривожна валіза» навіщо вона потрібна і що в неї покласти» (24 лютого 2022 року) [33], «В Миколаєві вдарили по Кульбакіно з неба» (24 лютого 2022 року), «В Миколаєві ракета поцілила в Миколаївську обласну адміністрацію» (29 березня 2022 року) [34].

З кінця лютого минулого року інформація в месенджерах оновлювалась цілодобово. Читачі мали змогу дізнатися новини стосовно переговорів стосовно вирішення конфлікту та коментарі обох сторін щодо проведених перемовин.

Однією із актуальних тем для обговорення було питання евакуації населення країни з територій, де тривають бойові дії. З кожним днем у мережі з'являлося все більше інформації саме на цю тему: «Окремі евакуаційні маршрути Україною» (10 квітня 2022 року) [35].

12 квітня 2022 року через удар по водопроводу Миколаєва місто залишилося без питної води. Ця проблема залишається актуальною і на сьогоднішній день. Більшість журналістів присвячують цій темі багато своїх робіт, аналізують всі наслідки відсутності водопостачання та шляхи вирішення проблеми, наприклад, в публікації під назвою «Увага! Роботи з відновлення водопостачання ще тривають» (13 квітня 2022 року) [36] (Додаток Г) наголошується про відновлення подання питної води, проте через технічні проблеми містянам доведеться зачекати.

Рівень життя в Миколаєві кардинально змінився після початку війни. Через постійні обстріли багато людей втратили власні домівки, роботу, усі засоби існування. І в силу таких обставин багато українців почали об'єднуватись з метою допомоги суспільству в такий скрутний час, наприклад, публікація «І

знову наш меседж «Миколаїв – обороняє, Одеса – підтримує» [37] 13 квітня 2022 року доводить, що одесити не кинуть у біди своїх сусідів миколаївців і будуть допомагати стільки, скільки зможуть.

Після 24 лютого 2022 року освітній процес в Миколаєві зупинився і зазнав великих змін. На сьогоднішній день діти отримують знання завдяки дистанційній формі навчання, що, звичайно, негативно впливає на загальний рівень освіти дитини, оскільки ми розуміємо, що навчання онлайн не є ефективним та систематичним, в порівнянні із очним. Більшість школярів, студентів важко продовжувати навчання в психологічному плані, багато людей постають перед вибором нового освітнього закладу, оскільки більшість шкіл та університетів зазнали авіаударів та були пошкоджені або повністю знищені. Питання освіти дітей під час війни стало основою для багатьох журналістських матеріалів, і «Преступности НЕТ» в тому числі. 1 листопада 2022 року журналісти цього медіа-видання опублікували в телеграм фоторепортаж наслідків ракетного удару по українській гімназії імені М. Аркаса [38]. «Преступности НЕТ» поділилися відео наслідків вибуху Миколаївського університету НУК імені адмірала Макарова (15 липня 2022 року) [39]. Більшість матеріалів спрямовані на інформування суспільства стосовно рівня освіти в місті та шляхів відновлення повноцінного навчального процесу. В публікації за 4 серпня 2022 року мер Миколаєва Олександр Сенкевич поділився із командою «Преступности НЕТ» думками стосовно планів повернення до навчання з 1 вересня поточного року [40]. 17 квітня на телеграм-сторінці «Преступности НЕТ» було опубліковано матеріал про плани міської ради Миколаєва облаштувати захисні споруди в навчальних закладах, щоб діти мали змогу навчатися офлайн.

Більшість новин, які публікуються в телеграм-каналі «Преступности НЕТ» не містять дезінформації, журналісти в своїх матеріалах використовують перевірені факти, вказуючи лише офіційні джерела інформації, наприклад, Головне управління розвідки МО України, офіційні телеграм-канали

губернатора Миколаївської області Віталія Кіма та мера міста Олександра Сенкевича, МВС України, МОЗ України.

Отже, «Преступности НЕТ» на сьогоднішній день один з небагатьох миколаївських медіа-ресурсів, який постійно публікує нові репортажі про війну, журналісти публікують усю інформацію стосовно ситуації на фронті, а саме кількість вибухів та місця пошкодження, поранених та загиблих в результаті вибуху, тим самим долучаючись до фіксації злочинів країни-агресора.

Тема воєнного стану витіснила більшість питань, які раніше більше обговорювались, наприклад, зменшилась кількість публікацій про ДТП та інші кримінальні події. Представники мас-медіа можуть лише обмежитись публікацією новин на подібну тематику.

«НВ» («New Voice») – український друкований щотижневий журнал, який містить інформацію суспільно-політичного характеру: останні новини України та світу, обговорювання різних нововведень в політиці, бізнесі, спорті та публікація найактивніших подій сьогодення. Крім друкованого варіанту, часопис має інформаційно-новинний сайт та онлайн-версію видання, що дає можливість читачеві отримати інформацію у будь-якому вигляді. Весь матеріал на сайті (<https://nv.ua/>) оприлюднюється українською, англійською та російською мовами та має подієвий характер, оскільки всі новини публікуються на різну тематику від оперативних повідомлень про факти, до подій внутрішнього та міжнародного життя.

На думку експертів Інституту масової інформації (ІМІ), «НВ» є найвідповідальнішим та найякіснішим онлайн-медіа в Україні, оскільки саме це видання дотримується професіональних стандартів роботи журналіста та має низькі показники джінси, маніпуляції та фейків [41]. Проаналізувавши декілька публікацій цього онлайн-видання, я можу лиш підтвердити слова спеціалістів з ІМІ, адже протягом важкого для країни періоду журналісти намагалися об'єктивно та неупереджено інформувати суспільство щодо ситуації в цілому, використовуючи морально-етичні норми роботи журналіста.

На сьогоднішній день більшість матеріалів(від новин та подкастів, до лонгвідів і спецпроектів) цього видання стосуються теми війни. Як і інші українські засоби масової інформації, починаючи з кінця лютого минулого року журналісти «НВ» оперативно доносили до суспільства оновлену інформацію стосовно ситуації на фронті, кількості вибухів та постраждалих через війну, результати мирних переговорів, створюючи хронологію подій під час воєнного стану на території України, наприклад, публікація 30 березня 2022 року «34 день війни – хроніка. Під завалами Миколаївської ОДА знайшли 12 тіл, кількість людей, які виїхали з України досягли 4 млн. осіб» [42].

Питання відсутності роботи на сьогоднішній момент активно обговорюється в ЗМІ. В силу різних обставин більшість українців зіткнулися з цією проблемою особисто і тому з'явилися необхідність в оприлюдненні цієї теми та пошуку шляхів її вирішення. Публікація, під назвою «Суспільні роботи для безробітних. Скільки українців вже залучили, на яких умовах та чи можна відмовитися» [43] (див. Додаток Д), 16 листопада 2022 року, саме висвітлює можливі варіанти роботи для безробітних та осіб, що не підлягають призову на військову службу під час воєнного стану. Ця публікація націлена на інформування суспільства стосовно важливого та актуального питання, вона не містить дезінформації, оскільки в статті є посилання на офіційне джерело інформації – Міністерство економіки України. Вона відповідає професійним нормам роботи журналіста, не порушує міжнародних принципів професійної етики представника мас-медіа і доводить повагу журналістами громадських інтересів, соціальної відповідальності та надання суспільству правдивої інформації.

Рік тому життя українців кардинально змінилося. Війна дуже негативно вплинула на життя та здоров'я суспільства і значною шкоди завдала системі охорони здоров'я країни. З кінця лютого минулого року у ЗМІ одна за одною з'являлися новини стосовно кількості вбитих, поранених медичних працівників внаслідок обстрілу медичних закладів. Зараз журналісти все більше почали публікувати матеріал, який підсумовує всі збитки, які має система охорони

здоров'я на сьогоднішній момент, порівнює стан медичної сфери обслуговування під час війни та пандемії COVID-19 та шукає шляхи вирішення проблем в цій сфері. Наприклад, в статті, яка має назву «Медична система під час війни та після неї. Що робити далі» [44] (Додаток Е), 22 лютого 2023 року, яскраво досліджується стан системи охорони здоров'я країни, наводяться аргументи стосовно недоліків медичної системи України та можливості їх вирішення. Вся інформація є достовірною, адже в якості офіційного джерела інформації використовують слова міністра охорони здоров'я України Віктора Ляшка та актуальною для обговорення.

Отже, як я вже наголошувала, більшість матеріалів в цьому медіа-виданні стосуються теми війни. Окрім інформації про воєнний стан в країні багато публікацій розкривають суть міжнародних проблем, наприклад питань економіки країн світу. В публікації під назвою «Стали скромнішими. Китай встановив найнижчу мету зростання економіки за більш як чверть століття» [45], 6 березня 2023 року аналізується факт зміни стратегії розвитку країни, зменшення відсотку зросту ВВП на поточний рік. Ця стаття, як і більшість інших матеріалів «НВ» складається лише із достовірних фактів (посилання на інформацію із «Bloomberg», повідомлення прем'єр міністра Лі Кецянь). Висвітлюючи це питання, журналісти дотрималися загальноприйнятих принципів, які гарантують реалізацію якісного медіа-продукту: баланс думок, достовірність наведеної інформації, актуальність обраної теми, оперативність дослідженої ситуації та неупереджене аналізування питання.

Також окрім новин про економіку та політику, на сайті видання можна знайти багато новин спортивного змісту, наприклад, публікація під назвою «Боротьба за золото: збірна України здобула впевнену перемогу на Чемпіонаті світу з хокею» [46] за 6 квітня 2023 року вкотре доводить спортивний потенціал нашої нації та лідируючі позиції нашої країни з хокею.

Окрім українських медіа – ресурсів, одними із пріоритетних джерел інформації для українців виступили відомі міжнародні ЗМІ. Тим паче, більшість зарубіжних засобів масової інформації надали населенню України можливість

безкоштовного доступу до своїх матеріалів, аби забезпечити українців важливими журналістськими роботами, публікаціями, поширювати лише достовірну інформацію, яка дуже потрібна в такому важкий для нас час. До цієї ініціативи долучились: «Financial Times», «The Economist», «The Washington Post».

«**Financial Times**» – британська газета, яка виходить, як в друкованому, так і в електронному вигляді. Весь матеріал в цьому виданні присвячений питанням бізнесу та економіки світу. В цій газеті публікуються поточні події в фінансовій складовій світу, міститься багато публікацій, в основі яких економічний аналіз певної актуальної проблеми, наприклад, в публікації під назвою «The digital euro: a solution seeking a problem?» (Цифровий євро: вирішення проблеми?) [47], 16 травня 2023 року, аналізується питання розробки електронної валюти і яка в ній буде необхідність чи не затьмарить вона за популярністю використання готівкові гроші).

Окрім питань ,пов'язаних зі світовою економікою та політикою однією із тем, що обговорюється найбільше, в «Financial Times» є питання війни в Україні. Більшість матеріалів пов'язані із поточними новинами на фронті , останнім часом в міжнародних засобах масової інформації з'являється багато інформації стосовно контрнаступу військових України, «Financial Times» аналізують кожне звернення до народу Президента України та його зустрічі із багатьма представниками Європейських країн. Окрім інформації про війну, ЗМІ публікують матеріал стосовно оборони країни у воєнний період. В публікації «Ukraine war puts spotlight on tech-led defense companies» [48] (Додаток Є) (Війна в Україні привернула увагу технічних оборонних компаній) наголошується на питанні удосконалення оборонних складових країни, аби ,в подальшому, була можливість гідно оборонятися від противника та захищати власні території.

Питання війни в Україні та її наслідків обговорюється не тільки у вітчизняних медіа-виданнях, а й на міжнародному рівні. Теми обговорення змінюються в залежності від актуальності, проте всі вони стосуються воєнного конфлікту в центрі Європи. Міжнародні засоби масової інформації дають

можливість людям зі всього світу дізнатися про те що відбувається в Україні і пам'ятати це завжди !

2.2 Написання статті на обрану тему

Студенти ЧНУ імені Петра Могили на варті суспільства: ЗМІ – паливо у політичній машині світу

Війна, безробіття, голод, інфляція... Останнім часом ці поняття не полишають заголовки світових таблоїдів. Кожен день людство просочується з голови до ніг цими новинами. Яка ж основна роль ЗМІ у такий непростий час? Злякати нас, маніпулювати людьми чи може розкрити суть проблеми і дати орієнтири у житті?

Усі ми розуміємо, що ЗМІ – невід'ємна частина нашого життя. Це основне джерело інформації, завдяки якому формується наше мислення, особиста думка стосовно будь-якої ситуації, поняття. І як ніколи ми потребуємо правдивого оповіщення сьогоденних реалій у найважчий період нашого буття – під час війни.

У будь-якій ситуації основною задачею ЗМІ є надання точної інформації суспільству щодо актуальних подій, але на рівні з простими повідомленнями та фактами в силу вступає маніпуляція аудиторією. Можна уявити, що в період бойових дій людина починає себе нервово поводити (нервувати), схильна до паніки, нервових зривів, не має довіри ні до кого. Такий психологічний стан (буде в нагоді ЗМІ). Ким легше маніпулювати: врівноваженим, розсудливим народом чи тим, хто постійно переживає стреси, відчай, не має засобів існування (роботи та дому)?

А для цього використовують багато методів та способів, наприклад багаторазове повторення (коли ми заходимо в соціальні мережі або месенджери, то бачимо багато фраз, таких як «Іран – країна-спонсор тероризму», «Північна Корея загрожує всьому світу ядерною зброєю». Таким чином, постійно

переглядаючи ці заголовки, у людини на підсвідомому рівні залишаються такі твердження в пам'яті).

Також мас-медіа часто залучає свідків події (знаходяться люди, які можуть казати недостовірну інформацію, а так є вірогідність, що суспільство повірить звичайним людям «з народу» більше, ніж політикам, від яких завжди очікується брехня).

Тут важливим є принцип першочерговості, за якого мозок людини сприймає за правдиву ту інформацію, яку чує першою.

Роль ЗМІ під час війни очевидна: вони можуть служити засобом послаблення або нагнітання конфлікту, а також засобом реалізації воєнного плану. Вони є елементом, який доповнює воєнну міць. Після створення радіо і телебачення під час Першої та Другої світових війн ХХ століття впливові держави використовували ЗМІ як психологічний, психолінгвістичний чинник й задля агітаційних кампаній.

Під час будь-якого воєнного, політичного конфлікту саме військові та журналісти тісно співпрацюють один з одним, аби контролювати «витік інформації», розголошувати потрібну інформацію з різних причин: підтримка бойового духу народу, дискредитації противника, ворога. У період війни не такі страшні бомби та ракети, як слова та думки, сформульовані в ЗМІ, бо від них неможливо сховатися. Вони ще більше розпалюють вогонь у цій ситуації.

ЗМІ – це паливо в політичній машині світу. Саме вони виступають як засіб формулювання єдиної суспільної думки стосовно політичного режиму в країні. А те, чи підкоряться їм залежить від самої людини : бути залежною від чийось поглядів на життя та нерозсудливою чи мати власну думку і не боятися її висловити.

Марія Грабчук,

студентка 448з групи ЧНУ імені Петра Могили

Висновки до розділу 2

Практична частина моєї дипломної роботи складається із двох складових: перша – аналіз медіа-ресурсів, друга – написання статті на обрану тему.

У другій частині дипломної роботи я проаналізувала значний масив відомих ЗМІ, а саме дослідила зміст новинних повідомлень, які теми на сьогоднішній момент є актуальними для обговорення, оцінила наскільки точно та зрозуміло виклали ЗМІ матеріал, перевірила факти, які мас-медіа використовували в публікаціях, наскільки представники медіа-видань є неупередженими у висвітленні особливостей воєнного конфлікту, переконалися наскільки матеріали засобів масової інформації є доступними для суспільства та в яких джерелах можна ознайомитися із опублікованою інформацією (соціальні мережі, месенджери, офіційні сайти медіа-видань чи друквані видання). За основу взяла п'ять медіа-ресурсів, (а саме українських, регіональних та міжнародних), які серед українців користуються популярністю та надійністю. Це – «Українська правда», «Факти», «NB», «Преступности NET», «Financial Times». Можу зробити висновок, що ці медіа-видання не дарма мають довіру суспільства. Вони об'єктивно висвітлюють та аналізують актуальні проблеми, пов'язані із війною. Матеріали цих онлайн-видань відповідають морально-етичним орієнтирам, яких повинен дотримуватись журналіст у своїй роботі. В публікаціях відсутня дезінформація, кожна стаття підкріплена вже існуючи фактами, також не побачила жодних жаргонізмів або будь-яких фраз, не пов'язаних із темою.

Під час написання статті, я висловила власні думки стосовно ролі засобів масової інформації під час війни, яким чином вони можуть вплинути на перебіг політичного конфлікту та сформуванню суспільну думку, єдине бачення картини сьогодення.

ВИСНОВКИ

Діяльність засобів масової інформації під час воєнного стану в країні відіграє важливу роль в інформаційній обізнаності суспільства та у формуванні громадської думки щодо подій, пов'язаних із конфліктом. Проте, робота в зоні бойових дій та в країні, де триває воєнний конфлікт створює журналісту багато проблем, перед ним постають складні завдання, певні нововведення, що стосуються морально-етичних, професійних принципів, із якими засоби масової інформації майже не зіштовхувались.

В будь-якому випадку, основна задача мас-медіа під час війни – це неупереджене інформування суспільства стосовно подій, новин, які відбуваються на фронті. Засоби масової інформації повинні постійно комунікувати із аудиторією, надавати оновлену інформацію як стосовно воєнного конфлікту (кількість випущених ракет, кількість постраждалих внаслідок вибухів, місце дислокації противник), так і не забувати обговорювати актуальні питання сьогодення, наприклад, особливості життя місцевого населення в умовах війни (психологічний стан суспільства, фінансова криза в непростий для країни час).

Головна роль засобів масової інформації під час воєнного стану – забезпечувати актуальною та достовірною інформацією різноманітні міжнародні та правозахисні організації стосовно певних подій, новин, пов'язаних із воєнним конфліктом, звітувати про стан свободи слова в країні, прав та свобод осіб, які беруть безпосередню участь у військових діях. Досить важливо журналістам, незважаючи на існування певного воєнного конфлікту, постійного відчуття ворожості поширювати культуру миру, намагатися зменшувати напругу між конфліктуєчими сторонами та шукати шляхи вирішення конфлікту мирним шляхом.

Засоби масової інформації мають значний вплив на формування суспільної думки під час воєнного конфлікту. Будь-який матеріал, який журналіст публікує

в періодичних виданнях, соціальних мережах чи просто сформульована думка по телебаченню може стати поштовхом для людини у прийнятті певної позиції стосовно ситуації, загального бачення реалій, які відбуваються в країні під час воєнного конфлікту.

Мас-медіа у період війни виконують різні функції, наприклад засоби масової інформації можуть надати суспільству доступ до необхідної інформації, аби допомогти читачам побачити суть проблем із різних сторін, як це зробили більшість зарубіжних медіа-ресурсів (« Financial Times», «The Economist», «The Washington Post»). І, в протигагу цьому, журналісти в своїх матеріалах можуть створювати образ ворога, цим самим погіршуючи відносини між конфліктуючими сторонами.

Тому засоби масової інформації мають велику відповідальність, висвітлюючи сьгоднішні реалії. Вони повинні переконатися в достовірності та неупередженості своїх публікацій, дотримуватися морально-етичних та професійних стандартів роботи журналіста.

Отже, засоби масової інформації мають значний вплив на формування суспільної думки, свідомості народу. Це найефективніший засіб донесення інформації на весь світ та впливу на емоції людей, який може кардинально змінити або закріпити певне уявлення, бачення ситуації або подій в цілому. Впливаючи на свою аудиторію, мас-медіа можуть використовувати багато методів та принципів, наприклад, переконування, навіювання, психологічне зараження чи маніпуляція. Засоби масової інформації-це унікальний спосіб звернення до широкої аудиторії, завдяки якому можна постійно комунікувати між партнерами по діалогу, прибічниками чи ,навпаки, конкурентами та ворогами. Це можливість політичного діалогу, де використовують різні маневри, висловлюють певні позиції ,застосовують різні стратегії.

Під час будь-якого воєнного конфлікту діяльність засобів масової інформації повинна бути спрямована не на перемогу однієї із сторін, а на виконання професійних обов'язків журналістів , а саме неупередженого

інформування суспільства стосовно стану конфлікту із залученням лише достовірних фактів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мудрість тисячоліть. Притчі та афоризми / Уклад. Л. В. Лапшина. Харків: Віват, 2019. 320 с.
2. Де українці читають новини: зміни у медіаспоживанні / Gradus Research. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/gradus-research-changes-in-media-consumption-ua/>.
3. Наказ головнокомандувача Збройних сил України від 03.03.2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану». URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_050322.pdf.
4. Orna, Elizabeth. Information Strategy in Practice. 1st Edition. Routledge, 2004. URL: https://books.google.com.ua/books?id=wGxBDgAAQBAJ&dq=Information+Strategy+in+Practice&lr=&hl=uk&source=gbs_navlinks_s.
5. Способи ділового спілкування та їхній добір. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10408/>.
6. Владимиров В. Стереотипи Уолтера Ліппмана та блокова структура масової свідомості / Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1850>.
7. Савка М. Аналіз теоретичних підходів до розуміння поняття “установка” в психологічній науці. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. № 1. 2009. С. 1-13. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyky/nvsp/01_2009/09simv_pn.pdf.
8. Коваленко А., Денісова Д. Страх як засіб маніпулювання свідомістю в засобах масової інформації // Світогляд - Філософія - Релігія: Зб. наук. пр. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. Вип. 2. С. 43-51. URL:

<http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39530/05-Kovalenko.pdf?sequence=1>.

9. Войтко О., Кацалап В., Рахімов В. Аналіз особливостей маніпуляції, як інструменту психологічного впливу на свідомість // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. Том 35 № 2 (2019). URL: <http://sit.nuou.org.ua/article/view/178605>.
10. Вакцинована та щаслива: Дженніфер Еністон написала емоційний пост // TSN.UA. 12.05.2021. URL: <https://tsn.ua/lady/news/show-biznes/vakcinovana-ta-schasliva-dzhennifer-eniston-napisala-emociyniy-post-1782628.html>.
11. Дженніфер Еністон відмовилася спілкуватись із невакцинованими друзями // BBC NEWS Україна. 06.08.2021. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58118647>.
12. Прасюк О. Функції громадської думки в системі владних відносин // Наукові записки. Серія «Культура і соціальні комунікації». 2009. URL: http://eprints.oa.edu.ua/416/1/1_09_11.pdf
13. Гойман О. О. Маніпулювання масовою свідомістю в умовах сучасної гібридної війни // Грані. - 2015. № 1. С. 50-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_1_11.
14. Слесарчук Я. Журналістика конфлікту: медіатор чи провокатор? // Електронна бібліотека Інституту журналістики. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2103>.
15. Куренкова О. 25 років після геноциду в Руанді: історія про покарання й примирення // Hromadske. 08.04.2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/25-rokiv-pislya-genocidu-v-ruandi-istoriya-pro-pokarannya-j-primirenyya>.
16. Опришко Л. Відповідальність ЗМІ за геноцид. Приклад Руанди // JOURNALISM TEACHERS' ACADEMY. 20.07.2022. URL: <https://www.jta.com.ua/trends/vidpovidalnist-zmi-za-henotsyd-pryklad-ruandy/>.
17. З початку вторгнення окупанти поранили більше 840 дітей – Данілов // Українська правда. 04.03.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/4/7328317/>.

18. Гумкоридорами вдалося врятувати більше 4 тисяч українців // Українська правда. 11.04.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/11/7338921/>.
19. В Харкові почали будувати житло для тих, хто його втратив // Економічна правда. 20.05.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/20/687285/>.
20. 5 шляхів допомоги українцям у часи війни: інструкція для ваших друзів-іноземців // Європейська правда. 14.07.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/07/14/7143183/>.
21. Зелене відновлення: на яких принципах буде базуватися відбудова України // Європейська правда. 14.09.2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/09/14/7146700/>.
22. Відновити та модернізувати знищені заводи: якою може бути зелена промислова революція в Україні // Економічна правда. 15.12.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/15/695025/>.
23. Продукти, транспорт, житло: як за рік змінилась вартість життя в Україні та сусідніх державах // Економічна правда. 06.04.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/weeklycharts/2023/04/6/698847/>.
24. Ердоган затвердив вступ Фінляндії до НАТО. У Гельсінкі чекають на членство за кілька тижнів // Факти. 01.04.2023. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20230401-erdogan-zatverdyv-vstup-finlyandiyi-do-nato-u-gelsinki-chekayut-na-chlenstvo-za-kilka-tyzhniv/>.
25. Адміністрація Байдена дозволила українським біженцям залишатися в США ще один рік // Факти. 14.03.2023. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20230314-administracziya-bajdena-dozvolyla-ukrayinskym-bizhencyam-zalyshatysya-v-ssha-shhe-odyn-rik/>.
26. Навчання в умовах війни: як батькам підготувати дитину до 1 вересня // Факти. 31.08.2022. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220831-navchannya-v-umovah-vijny-yak-batkam-pidgotuvaty-dytynu-do-1-veresnya/>.

27. Зарплата від 18 000 гривень: де можна працевлаштуватися у Польщі і що для цього потрібно // Факти. 23.08.2022. URL: <https://fakty.com.ua/ua/svit/20220823-zarplata-vid-18-tys-grn-de-mozhna-praczevlashtuvatsya-v-polshhi-ta-shho-dlya-czogo-potribno/>.
28. Як надіслати посилку з Польщі до України – п'ять варіантів із цінами // Факти. 28.11.2022. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20221128-yak-nadislady-posylku-z-polshhi-do-ukrayiny-pyat-variantiv-iz-czinamy/>.
29. Збірна України з тенісу достроково перемогла Японію у плей-оф Кубка Біллі Джин Кінг // Факти. 12.11.2022. URL: <https://fakty.com.ua/ua/sport/20221112-zbirna-ukrayiny-z-tenisu-dostrokovovo-peremogla-yaponiyu-u-plej-of-kubka-billi-dzhyn-king/>.
30. Особлива перемога: тенісистка Костюк присвятила дебютний титул Україні // Факти. 06.03.2023. URL: <https://fakty.com.ua/ua/sport/20230306-osoblyva-peremoga-tenisystka-kostyuk-prysvyatyly-debyutnyj-tytul-ukrayini/>.
31. Мріяти, планувати, приймати втрати: психолог про те, чому нас навчив рік війни // Факти: здоров'я. 24.02.2023. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/psykholohiia/mriyaty-planuvaty-prijmaty-vtraty-psyholog-pro-te-chomu-nas-navchyyv-rik-vijny/>.
32. Очевидці повідомляють, про пошкодження миколаївських залізничного вокзалу. В результаті вибухової хвилі вибито сім шибок // Преступности.НЕТ. 24.02.2022. URL: <https://t.me/newspn/6776/>
33. Що таке «тривожна валіза» навіщо вона потрібна і що в неї покласти // Преступности.НЕТ. 24.02.2022. URL: <https://t.me/newspn/6799/>
34. Відео біля зруйнованої будівлі Миколаївської обласної адміністрації // Преступности.НЕТ. 29.03.2022. URL: <https://t.me/newspn/12749/>
35. Окремі евакуаційні маршрути Україною // Преступности.НЕТ. 10.04.2022. URL: <https://t.me/newspn/14893/>
36. Увага! Роботи з відновлення водопостачання ще тривають // Преступности.НЕТ. 13.04.2022. URL: <https://t.me/newspn/15447/>

37. Миколаїв – обороняє, Одеса – підтримує // Преступности.НЕТ. 13.04.2022.
URL: <https://t.me/newspn/15451?single/>
38. Фоторепортаж наслідків ракетного удару по українській гімназії імені М. Аркаса // Преступности.НЕТ. 01.11.2022. URL: <https://t.me/newspn/40377?single>.
39. Відео наслідків вибуху Миколаївського університету НУК імені адмірала Макарова // Преступности.НЕТ. 15.07.2022. URL: <https://t.me/newspn/27572?single>.
40. У Миколаєві 43 тисячі дітей планують з 1 вересня повернутися до навчання в миколаївських школах дистанційно // Преступности.НЕТ. 04.08.2022. URL: <https://t.me/newspn/29858>.
41. Дев'ять онлайн-медіа, що стали найякіснішими: моніторинг ІМІ // Інститут масової інформації. 26.09.2022. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/dev-yat-onlajn-media-shho-staly-najyakisnishymy-monitoryng-imi-i47998>.
42. 34 день війни – хроніка. Під завалами Миколаївської ОДА знайшли 12 тіл, кількість людей, які виїхали з України досягли 4 млн. осіб // NV. 30.03.2022. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/viy-na-v-ukrajini-29-bereznya-perebig-peregovoriv-sogodni-golovni-boji-ta-vtrati-rf-novini-ukrajini-50229189.html>
43. Суспільні роботи для безробітних. Скільки українців вже залучили, на яких умовах та чи можна відмовитися // NV. 16.11.2022. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/suspilni-roboti-pid-chas-viyni-skilki-bezrobitnih-ta-v-yakih-oblastyah-zaluchili-ostanni-novini-50284571.html>.
44. Медична система під час війни та після неї. Що робити далі // NV. 22.02.2023. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/viy-na-v-ukrajini-yak-vidnoviti-galuz-ohoronzdorov-ya-novini-ukrajini-50305960.html>.
45. Стали скромнішими. Китай встановив найнижчу мету зростання економіки за більш як чверть століття // NV. 06.03.2023. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/kitay-vstanoviv-nayskromnishu-metu-ekonomichnogo-zrostannya-za-25-rokiv-ostanni-novini-50308613.html>.

46. Боротьба за золото: збірна України здобула впевнену перемогу на Чемпіонаті світу з хокею // NV. 06.04.2023. URL: <https://sport.nv.ua/ukr/hockey/ukrajina-estoniya-5-0-rezultat-matchu-chs-z-hokeyu-50316118.html>.
47. The digital euro: a solution seeking a problem? // Financial Times. 16.05.2023. URL: <https://www.ft.com/content/7c892d3b-c646-4247-9504-5f755e486101>.
48. Ukraine war puts spotlight on tech-led defense companies // Financial Times. 16.05.2023. URL: <https://www.ft.com/content/984a32f3-02b4-4128-9716-e5774116f602>.

SPECIAL**BATUTSI
BWOKO BW'IMANA****NI ZIHE NTWARO TUZAKO RESHA
KUGIRA NGO DUTSINDE INYENZI
BURUNDU ??**

5 шляхів допомогти українцям у часи війни: інструкція для ваших друзів-іноземців

ЧЕТВЕР, 14 ЛИПНЯ 2022, 16:00 — ХРИСТИНА БОНДАРЄВА,
ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАВДА

ПОДІЛИТИСЬ:

SMOLIYENKO DMYTRO/UKRINFORM/EAST NEWS

Мешканці окупованого Маріуполя, евакуйовані до Запоріжжя

THIS ARTICLE IS ALSO AVAILABLE IN ENGLISH.

В українських гуманітарних організацій, як і в усіх українців, життя розділилося на "до" і "після". Повномасштабне вторгнення Росії 24 лютого спровокувало вибух гуманітарних потреб українців.

Втім, підтримуючи інших, вони самі потребують підтримки. Незалежна організація Humanitarian Outcomes з Лондона дослідила, що з початку

WEEKLY CHARTS

Продукти, транспорт, житло: як за рік змінилася вартість життя в Україні та сусідніх державах

Ціни зростають, а з ними – і вартість життя. Чи є серед сусідніх держав ті, у яких дешевше жити, ніж в Україні?

ЧЕТВЕР, 6 КВІТНЯ 2023, 15:50 – АНАСТАСІЯ ДЯЧКІНА

Поширити 135

Твіт

Війна вплинула на всі сфери життя українців, у тому числі на економічну складову.

За останній рік повсякденні витрати українців суттєво збільшилися. Ціни зросли і на продукти харчування, і на [автомобілі](#) та нерухомість. При цьому офіційна зарплата майже не змінилася.

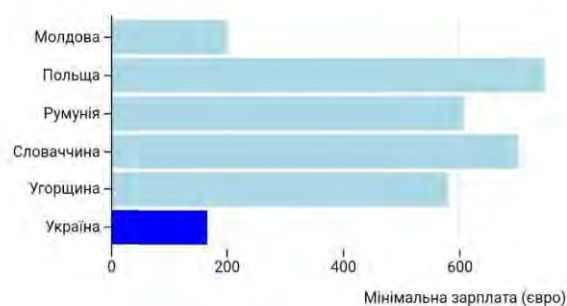
Багатьом українцям довелося виїхати за кордон та облаштувати побут у сусідніх державах. Однак витрати у країнах ЄС виявилися ще вищими.

Як в Україні змінилися витрати на основні послуги та скільки коштує життя в сусідніх країнах? Відкриті дані для аналізу взяті з глобальної бази [Numbeo](#).

інших – відданий на розсуд роботодавців та профспілок. Статистичні дані про мінімальний заробіток у країнах ЄС [публікує](#) Євростат.

У якій сусідній країні заробляють найбільше

Порівняння мінімальної зарплати в Україні та сусідніх країнах

Джерело: Євростат, Держстат, бюджет Молдови

Тобто найвищі середні зарплати серед сусідніх країн – у Польщі та Словаччині. Цифри вказані без урахування податків.

Життя

Виходячи з відкритих [даних](#) Numbeo, орієнтовні щомісячні витрати в **Україні** на людину становлять близько 14,3 тис грн (360 євро). Це без витрат на оренду житла.

ФАКТИ

Як надіслати посилку з Польщі до України – п'ять варіантів із цінами

Факти | Україна | Суспільство | 28.11.2022 12:10

Pexels

Через повномасштабне вторгнення Росії в Україну чимало українців вимушено виїхали до Польщі. Втікаючи від війни, люди часто брали лише найнеобхідніші речі, відповідно до сезону. Відтак, очевидно, що поштові послуги нині користуються жвавим попитом серед українців за кордоном.

Poczta Polska

Це державний оператор Польщі, подібний до нашої Укрпошти. Нині відправити посилку за його допомогою стало дешевше, оскільки Poczta Polska від початку жовтня знизила тарифи на переправлення посилок до України на 75%.

Відтак, відправлення до 1 кг обійдеться у 42 злотих (336 грн), до 5 кг – 52 злотих (416 грн), до 10 кг – 62 злотих (496 грн).

Посилку можна відправити з будь-якого відділення, що надає послугу Express Mail Service. Посилку обіцяють доставити до вказаного відділення Укрпошти у середньому впродовж 7-14 днів.

Не можна відправляти:

- дезодоранти та спреї, пінки для гоління;
- мобільні телефони;
- цифрові камери;
- ноутбуки.

Більше інформації можна отримати на офіційному сайті [Poczta Polska](#).

Meest Express

Щоб відправити посилку за допомогою цього сервісу, клієнт має заповнити форму, вибрати зручний спосіб доставки, оплатити послугу за допомогою звичайного переказу чи банківської

От МКП "Миколаївводоканал"

Увага! Роботи з відновлення водопостачання ще тривають

Шановні миколаївці, зараз ще проводяться роботи, щоб повернути водопостачання до будинків деяких районів міста. Проте, виникли технічні проблеми.

На жаль, городянам у яких відсутнє водопостачання, доведеться певний час бути без води.

Преступности.НЕТ
Пересланное сообщение
От Сенкевич Online

Адреси підвозу технічної води на 10 травня

◆ Заводський район
вул. Озерна, 13
вул. Київська, 4-8
вул. Крилова, 15/1
вул. Крилова, 27
вул. Шосейна, 58
вул. Карпенка, 53
вул. Робоча, 7-9
вул. 8 Березня, 3
вул. Садова, 50
вул. Кузнецька, 199-201
просп. Центральний, 22
вул. Заводська, 35
 вул. Курортна, 9 (8:30)
 просп. Центральний / вул. Шосейна (12:30)

■ Стационарні точки видачі технічної води

Лікарня швидкої медичної допомоги (12:00-15:00)

Дитяча міська лікарня №2 (9:00-10:00, 14:00-15:00)

Міська лікарня №4 (12:00-14:00)

Пологовий будинок №3 (14:00-16:00)

КП Миколаївелектротранс, вул.

Адреса 17 (9:00-17:00)

ЕКОНОМІКА 16 листопада 2022, 18:10

Суспільні роботи для безробітних. Скільки українців вже залучили, на яких умовах та чи можна відмовитися

Безробітних, яким центри зайнятості не можуть знайти роботу, залучають до суспільних робіт під час війни.

Станом на 15 листопада в Україні до суспільно корисних робіт було залучено 1036 осіб, які мають статус безробітного, **повідомляє** прес-служба Мінекономіки. На 1036 осіб було використано 20,2 млн гривень фінансування.

Кого і де відправляють на суспільні роботи

Наразі до суспільно корисних робіт залучають безробітних у п'ятьох областях України, і найбільша кількість залучених безробітних — у Сумській області

- Сумська область — 499 безробітних;
- Київська область — 209;
- Чернігівська область — 176;
- Донецька область — 107;
- Полтавська область — 45.

Уряд планує запровадити програму в двох інших областях — Рівненській та Волинській. Рішення по залученню безробітних буде прийнято найближчими днями.

До робіт залучають безробітних та ВПО які за станом здоров'я здатні виконувати необхідні роботи.

Медична система під час війни та після неї. Що робити далі

Вікторія Вагнер

Народний депутат, член Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації

Галузь охорони здоров'я України і до війни була не в кращому стані.

Рік війни ускладнив ситуацію. Чи можна і як швидко її виправити

Перманентні проблеми

Завмерла через Covid-19 медична реформа на два роки законсервувала більшість проблем галузі громадського здоров'я.

Основними недоліками медичної сфери України були і залишаються:

Що на нас чекає?

У пріоритеті України воєнного часу вирішення поточних проблем.

Але правильний підхід – вирішувати поточні завдання таким чином, щоб вони стали підґрунтям для майбутніх позитивних змін у довгостроковій перспективі.

Найнагальніші завдання на 2023 рік:

- Відновлення роботи тих медзакладів, які можна відбудувати;
- Розвиток такого медичного напрямку як реабілітація, як фізична так і психологічна;
- Підвищення рівня імунізації населення (особливо дітей) з метою попередження спалахів епідемій;
- Організація виїзних бригад у населенні пункти, які знаходяться у небезпечній зоні та на деокуповані території;
- Розвиток диджитал-проектів в сфері охорони здоров'я, задля сприяння збільшенню доступності медпослуг.

Ukraine war puts spotlight on tech-led defence companies

Conflict shakes up arms industry dominated by long-established contractors

These companies' success and the speedy deployment of their products in [Ukraine](#) underline the changes sweeping through the defence industry, and how long-established players face challenges from new entrants.

Innovative technologies such as sensors, robotics and unmanned systems — often developed for both civil and military uses — had already started to disrupt procurement before the war but the conflict has accelerated that trend.

Technologies changing the battlefield

